

Konkurrens om vattnet ”Kraftigt modifierade vatten”

?

!

Vattendagarna 2008

Anna Peters

Miljörättsavdelningen,
Naturvårdsverket

Vad ÄR ett kraftigt modifierat vatten?

- Begrepp i ramdirektivet för vatten, genomfört via förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, 4 kap. 3 §.
- Ett sätt att kategorisera vatten som inte längre kan betraktas som naturliga
- En sammanvägd bedömning som innefattar att:
 - Det gäller en direkt berörd ”sk” vattenförekomst (VF)
 - VF i sig ska vara väsentligt förändrad morfologiskt/hydrologiskt
 - Förändringen ska bero på en pågående samhällsnyttig verksamhet
 - Förändringen ska ha lett till att ekologisk status är sämre än god
 - Åtgärder för god status inte förenliga med verksamheten
 - Samt ytterligare ett antal kriterier...

Vad är det följaktligen inte?

- Alla typer av vatten som inte räknas som vattenförekomst (mindre sjöar och vattendrag, diken)
- VF med mer eller mindre punktvis fysisk påverkan (oavsett ekologisk effekt), t.ex. felaktiga vägtrummor, och även annan fysisk påverkan upp till nivån ”väsentlig karaktärsförändring”
- VF med verksamhet som inte (längre) är samhällsnyttig, t.ex. flottningsleder (undantag för kulturmiljöer)
- Ett vatten som trots omfattande fysisk påverkan har god status
- VF där ”god-status-åtgärder” går att genomföra utan stora negativa effekter för verksamheten trots att övriga kriterier uppfylls

Vilka konsekvenser om ett vatten förklaras vara kraftigt modifierat?

- Fortsatt behov av modifieringarna viktigare än att uppnå god ekologisk status, men inte locket på för åtgärder!
- "Utgångskravet" ändras från god status till god potential (\approx bästa möjliga kvalitet med hänsyn till pågående verksamhet)
- Kräver objektspecifika bedömningsgrunder baserade på effekter av "verksamhetsvänliga" åtgärder
- Alla samhällsekonomiskt rimliga åtgärder ska avgöra miljökvalitetsnormen
(maximal/god/måttlig/otillfredsställande/dålig potential)

Vilka konsekvenser om ett fysiskt påverkat vatten inte blir kraftigt modifierat?

- Ska normsättas som ett naturligt vatten, inklusive undantagsbedömningar
- Inget "förhandsfribrev" för pågående verksamhet, MEN troligen liten skillnad i praktiken för verksamheter, p.g.a. miljöbalkens regler (villkor får inte sättas som omöjliggör fortsatt verksamhet)
- Det mest logiska alternativet om det är motiverat att gå in med statlig ersättning för att kompensera för att åtgärder påverkar verksamheten på ett betydande sätt
- Färre KMV – fler undantag, kan vara strategisk nackdel i EU

Konkurrens om vad?

- Mest uppenbart: inskränkningar för **verksamhet** kontra förbättrad **vattenstatus**
- Konkurrens mellan **verksamhetsutövare** – mellan stater, inom stater. Olika grad av samhällsnytta för olika åtgärdsobjekt innebär olika krav för ibland likvärdiga verksamheter.
- ”Konkurrens” mellan olika **miljöproblem**, t.ex. eutrofiering och bristande konnektivitet i vattendrag
- ”Konkurrens” mellan olika **åtgärdsstrategier**? Hur står sig de icke bindande nationella miljökvalitetsmålen och aktionsplanen för Östersjön mot vattenförvaltningens mera bindande krav?
- ”Konkurrens” om begränsade **medel** för t.ex. direkta åtgärder eller administrativa resurser för tillståndsprövning och tillsyn

Hur ska vi hantera alla konkurrerande frågor?

- Vattenförvaltningen ett centralt instrument
 - ett strukturerat arbete med god status som ledstjärna
 - ständiga förbättringar och återkommande revideringar
 - möjlighet till samhällsekonomiska avvägningar av mål och åtgärder
 - prioriteringsinstrument
 - tydliggör prioriterade konkreta åtgärder och styrmedel
 - kräver transparent arbetssätt
 - kräver breda samråd

Hur prioritera åtgärder för fysiskt påverkade vatten inom vattenförvaltningen?

- Grundfrågorna: Var är samhällsnyttan större än kostnaderna och vilka finansieringsmöjligheter finns?
- Utmaning att värdera samhällsnytta på flera nivåer och för olika miljöproblem:

- Vilka ekologiska effekter värderas högt
- Vilka positiva synergieffekter kan fås
- Vilka eventuella negativa effekter
- Hur når man målet mest kostnadseffektivt

- (Inter)nationellt
- Vattendistrikt
-
Huvudavrinningsområde
e
- Delavrinningsområde
- Vattenförekomst

Kan alla samhällsnyttiga åtgärder i fysiskt påverkade vatten genomföras?

- Ytterst en politisk fråga om nödvändiga styrmedel (lagar, skatter, avgifter m.m.) och resurser i övrigt
- Tuff utmaning:
 - senaste årtal för genomförande av åtgärder 2024 (2027)
 - fysisk påverkan en av de största anledningarna till sämre än god status
 - stora kunskapsbrister
 - vattenverksamhet länge en nedprioriterad myndighetsverksamhet
 - kräver ofta omprövningar av tillstånd, f.n. resurser för en handfull myndighetsinitierade ärenden per år
 - en från miljösynpunkt oändamålsenlig lagstiftning – miljöbalken är verktyget för genomdrivande av åtgärderna

Vad kommer att hända närmast med våra fysiskt påverkade vatten?

- Beslut ifall de är kraftigt modifierade eller inte – de flesta inte. Uppskattningsvis ca 5 % av ca 25000 vattenförekomster
- Beslut om aktuell potential och vilken ”potentialnorm” som ska nås, denna 6-årsperiod mycket schablonartade ställningstaganden
- Beslut om åtgärder - i flertalet fall: ytterligare utredningsbehov
- Fysiska åtgärder i åtgärdsprogrammen: initiera de processer som krävs för att genomföra dem
- Bevaka att vi inte överträder kravet på att inte försämma status/potential!

Hur kommer vi längre i nästa förvaltningsperiod?

- Utvärdera erfarenheterna av ”första försöket”, inklusive andra länder och kommissionens granskning
- Utveckla metoden för samhällsekonomiska bedömningar
- Utveckla bedömningsgrunderna för ekologisk potential
- Utveckla och ställa samman kunskap om bland annat åtgärdernas ekologiska effekter
- Ta vara på synergier miljömålsarbete, Östersjöplanen, marina direktivet och vattenförvaltningen m.m.
- Mer ändamålsenlig lagstiftning? Utredning pågår
- Ökade resurser i samhället? Om inte – Förbättra prioriteringarna

Och när kommer laxen till Uppsala?

